

ויזרע יצחק

שנה ז'

עלון מיוחד

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

ל"חנוכה" תשע"ה

ומנות קנקנים
נצח נס יosef...

הגיגים לחנוכה

"אפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולקוח שבין להדליק" (ש"ע או"ח תרע"א א)
על פי השו"ע, אדם שאין לו במה לקנות נרות חנוכה, חייב לעשות הכל על מנת שיוכל לקנות שמן להדלקה, אפילו למכור את כסותו, דין זה שייך גם בעניין הצורך לקנות יין לשתיית ארבע כוסות בפסח, וצריך להבין מדוע החמירו חז"ל בשתי המצוות הללו דווקא זאת יותר משאר המצוות? מתרץ רבי אברהם מסוכאטשוב שבכל שאר המצוות אמרו חז"ל: "חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשה" (ברכות ו). יוצא שבכל שאר המצוות, אם האדם הוא אנוס, מספיקה המחשבה לקיים את המצוה בלבד. אבל בנרות חנוכה, ובארבע הכוסות בפסח. עיקר הטעם של המצוות הללו הוא "פרסומי ניסא", לפרסם את הנס ברבים, ובזה אי אפשר לצאת ידי חובה במחשבה במחשבה בלבד, במחשבה בלבד לא די בשביל לפרסם נס.

"על הנסים... ועל המלזמות" (על הנסים)

קצת מוזר הוא שאנו מודים לקב"ה "על המלחמות", וכי אוהבי מלחמות אנחנו? ראוי יותר היה להודות "על הניצחונות", ולא על עצם המלחמות. מתרץ רבי יוסף שלמה כהנמן מפוניבז' שבשלב הזה מוקדם עדיין להודות "על הניצחון", שהרי המלחמה מול היוונים הייתה מלחמה של קדושה נגד טומאה ובמלחמה זו הניצחון הסופי יהיה רק כאשר יבוא משיח צדקנו. עד אז יוסיפו הטוב והרע להילחם ביניהם. בשלב זה אנו יכולים להודות על עצם העובדה שאנחנו נלחמים, שלמרות המצבים הקשים ביותר, כאשר הטומאה מאיימת להשתלט ולכבוש הכל, יהודים אינם נכנעים ואינם אומרים נואש אלא נלחמים בכל כוחם על תורתם ויהדותם.

"ואזורי כן באו בניך לדביר ביתך... להודות ולהלל לשבך הגדול" (על הנסים)

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, ה"חפץ חיים", היה מרבה לספר ולהבליט את הניצחון הגדול של החשמונאים המעטים, על היוונים הרבים, ואומר שכל הניצחון היה משום שכל חפצם של החשמונאים היה לקדש שם שמים ברבים, לא היתה כאן תאוה לשלטון, ולא הרצון לכבוש עשה אותם חזקים ואמיצים, אלא רק הרצון הגדול לטהר את עם ישראל מכבלי מלכות יון ולקדש את שם ה', והראיה היא ממה שאנו אומרים ב"על הנסים": "ואחרי כן באו בניך לדביר ביתך... להודות ולהלל לשמך הגדול", עיקר המטרה היתה: "להודות ולהלל לשמך הגדול"!

"וקבעו שמונת ימי חנוכה להודות ולהלל לשבך הגדול" (על הנסים)

שואל המהר"ל האם רק בגלל שנעשה לישראל נס בפך השמן קבעו חז"ל את חג החנוכה? הלוא חייבים היו הם להודות ולהלל על עצם ההצלה, ולא בגלל שנעשה להם הנס לצורך קיום המצוה, והראיה לכך היא שב"על הנסים" לא מזכירים כלל את נס המנורה? ומתרץ שאכן עיקר מה שקבעו חז"ל את ימי החנוכה הוא על שם שנצחו את היוונים, אלא שלא היה ברור לכולם שהניצחון הזה היה על ידי נס מה' ורבים חשבו שהניצחון הוא תוצאה של כוחם וגבורתם של המכבים, לפיכך נעשה הנס על ידי נרות המנורה שידעו שהכל נעשה בנס, גם המלחמה.

"ואין לנו רשות להשתמש בהם" (הנרות הללו)

אומר ה"חידושי הרי"ם" מכיון שנרות החנוכה הם כנגד נרות המנורה, ונרות המנורה מרמזות על אור התורה כמו שאמרו חז"ל "הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר: ויקחו אליך שמן זית זך" (ברכות נז). מכאן יש לומר שהאיסור להשתמש באור הנרות מרמז על כך שאסור לעשות את התורה עטרה להתגדל בה ולא קרדום לחפור בו.

נר ה' נשמת אדם העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:
משה טויטו בר אסתר ז"ל נלב"ע ד' אדר ב' תשע"ד
ישראל בן נחמה נלב"ע כה אב תשע"ד
תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:
יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה
יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז
תנצב"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"בהעלותך את הנרות" (במדבר ז' ב)

"למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות" (רש"י)
"ובמה גדולה הדלקת המנורה מקרבנות הנשיאים? אלא, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים היו נוהגים, אבל הנרות לעולם קיימין" (מדרש רבה).

שואל הרמב"ן, והלא בזמן שבית המקדש אינו קיים ואין הקרבנות נוהגים גם הדלקת המנורה אינה קיימת? אלא מבטיח הקב"ה לאהרן הכהן שעל ידי בניו החשמונאים יתרחשו נסים ונפלאות בחנוכה. כאשר ידליקו את המנורה שמונה ימים בפך שמן של יום אחד. ותישאר לדורות מצווה של הדלקת נרות, נרות החנוכה שנוהגים אפילו בזמן שבית המקדש אינו קיים. וכלפי הנרות הללו נתכוון המדרש באומרו "אבל הנרות לעולם קיימין".

"כתבו לכם על קרן השור אין לכם זולק בא-לוקי ישראל" (ירושלמי זוגיגה יא)

בין הגזרות שגזרו היוונים על ישראל היתה הדרישה "כתבו לכם על קרן השור אין לכם חלק בא-לוקי ישראל". וצריך להבין מה העניין בכתיבה על קרן השור? מה חשבו להשיג בכך? ראיתי שמסבירים את זאת בכך שבימים ההם נהגו להשקות את התינוקות באמצעות קרן השור ששימשה כבקבוק לתינוק, היוונים ידעו שכאשר ילד בגיל קטן נחשף לדברי כפירה זה משפיע על החינוך שלו ועל דרכו בחיים, לכן דרשו היוונים את הכתיבה הזו, כדי להשפיע בכך על נפשו של הילד ולהחדיר כפירה בתינוקות, מתוך ידיעה ש"אם אין גדיים, אין תישים" (ילקוט "אסתר" א).

"הדלקה עושה מצוה" (שבת כא)

אומר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב ב"קדושת לוי" שחז"ל מלמדים אותנו שהעיקר והתכלית של המצוה הזאת הוא ההדלקה, דהיינו הרצון, ההתלהבות והחשק, זוהי האש שהמתלקחת בנשמה.

רבנים לזונוכה

מובא ב"בני יששכר" בשם חמיו, הרב הקדוש המקובל מהרצ"ה מזידטשוב, שהמסורה מונה בכל סדר מפרשיות התורה, כמה פסוקים יש בפרשה. ובפרשת "מקץ", מלבד מנין הפסוקים נמנה גם מספר המילים בפרשה שהם אלפים ועשרים וחמש. והקשר לחנוכה הוא שהיות וחג החנוכה חל לרוב בפרשה זו, ומתחילים להדליק נרות ביום כה' (25) לחודש, ומדליקים שמונה ימים הרי שאלפיים הם כנגד שמונה פעמים נ"ר (2000 = 250 X 8) יחד 2025.

"ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה זולם והנה עמד על היאר" (בראשית מא א)

חנוכה חל בדרך כלל בשבוע בו קוראים פרשת "מקץ" מובא ב"אוהל יוסף" לרבי יוסף בן הרוש שראשי התיבות של הפסוק הראשון בפרשה מרמזים על דיני החנוכה: "וימנהג ישראל ה' ישמרם, מעשה קדושים צדיקים, שמונה נרות תמיד יהיו מזהירים. ידליק משמאל ימין מזוזה. ויתקין פתילות רבות עם השמן. חייב להדליק מעומד. וידליק השמש נוסף הוא. עיקר מצוה הדלקה. עלינו לברך. הלל יגמור אותו ויזכור רחמיו".

"שהזויזינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" (ברכות ההדלקה)

בימים הנוראים של השואה האיומה שהה רבי ישראל שפירא מבלוז'וב במחנה ההשמדה האיום "ברגן בלזן". בימי החנוכה עברה שמועה בקרב שוכני המחנה כי הרבי יקיים מצוות הדלקת נרות חנוכה באחד הביתנים. למרות הסיכון הרב שבדבר, בהגיע השעה היעודה התקבצו ובאו רבים אל המעמד הנשגב. הרבי ברך את הברכות בכוונה רבה ולאחר מכן הדליק אה הנרות שהיו ב"חנוכה" מאולתרת משברי פחים שעוקמו במיוחד לשם כך. לאחר ההדלקה פנה אל הרב אחד הנוכחים ואמר: אני מבין את זה שהרבי ברך את הברכה "להדליק נר של חנוכה", וגם את הברכה "שעשה ניסים לאבותינו", אבל לא ברור לי מה מצא הרבי לברך את ברכת "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" כאשר אנו מצויים בשעה קשה זו ובמקום נורא זה שבו אלפי יהודים מתייסרים מסבל ואחרים מובלים למוות בכל מיני מיתות משונות? אתה צודק, השיב הרבי בסבלנות, גם אני עצמי הסתפקתי האם לברך את ברכת "שהחיינו" בשעה נוראה וקשה שכזו, אך כאשר ראיתי יהודים כה רבים שסיכנו את עצמם ובאו כדי להשתתף במצווה היקרה הזו, הרי רק משום כך אפשר לברך "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

חיכונו לשירת הבקשות נוסח מרוקו במוצאי השבתות שיתקיימו בבתי הכנסת בפתח תקווה על ידי חברת הבקשות "מאיר השחר" בראשותו של הפייטן יוסף בן חמו. לפרטים והזמנות 052-3268315

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם: הרב"ג משה חזקיהו שליט"א בן שרה, אליהו בן אסתר.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכה בית" ו"ברית יצחק" חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 21:30-20:30 לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315

אין לעיין בעלון בשעת חתמילה

נא לשמור על קדושת הגליון